

et Vigil., lib. 5 contra Eutych., præsertim col. 10; et late Anselm., lib. 4 Cur Deus homo, a cap. 20; et Richard. de Sancto Victore, libro de Incarnatione Verbi, cap. 8; et in sequenti dubio, testimonia Scripturæ sacrae, et nonnulla alia ex sanctis Patribus indicabimus. Ratio vero, in qua hæc necessitas fundatur est, quia tota ratio perfectæ justitiae, quæ in redemptione Christi inventa est, ita oriur ex dignitate divinæ personæ, ut nullo modo possit creatæ personæ communicari aut convenire. Quomodo autem hoc verum habeat, in sequentibus sectionibus late explicandum est. Solum est in hac conclusione advertendum, unionem hypostaticam, ut in conclusione dixi, non vero incarnationem in rigore sumptam, ut significat assumptionem humanae naturæ, fuisse ad hunc effectum necessariam. Potuisset enim Deus, assumendo naturam Angelicam, per eam nos redimere perfecto modo, seu cum eadem justitiae aequitate. Quia, licet non posset mori, posset per internos et spirituales actus satisfacere; licet in hoc duriuscule loquatur Anselm., lib. 2, Cur Deus homo, cap. 6 et 21, indicans humanam naturam, quæ mori possit, omnino fuisse necessariam; sed per exaggerationem locutus est, et aliquo modo ex dictis in præcedenti conclusione oportet explicari.

6. *Cur convenientissima fuit unio cum natura humana.* — *Conveniens fuit naturam illam humanam esse passibilem.* — Dico quarto, simpliciter et absolute fuisse convenientissimum medium ad nostram redemptions, ut Deus assumeret humanam naturam, per quam pro nobis satisfaceret. Hæc est certissima et clarissima, suppositis quæ dicta sunt. Nam imprimis ex dictis sequitur, hypostaticam unionem cum natura intellectuali fuisse convenientissimum medium ad nostram redemptions, quia convenientissimum fuit nos redimi ex perfecta justitia, quæ nisi per hanc unionem servari non posset. Deinde fuisse etiam convenientissimum ad eundem finem, ut hæc unio fieret in natura humana, facile ostenditur. Primo, quia hoc pertinebat ad majorem justitiae proportionem, ut scilicet idem esset satisfactor, qui fuerat offensor; offendit autem homo; debuit ergo satisfacere homo, non idem numero qui offenderat, non enim poterat perfecte et convenienter; debuit ergo esse saltem homo ejusdem naturæ et speciei. Secundo, pertinebat hoc ad majorem hominum honorem et gloriam. Tertio ad majorem confusionem dæmonis, ut in eadem

natura quam vicerat, vinceretur. Quarto, ad majorem divini amoris erga homines ostensionem. Et eisdem fere rationibus ostenditur fuisse conveniens naturam illam esse passibilem, ut per passionem et mortem redimeret nos, atque doctrina et exemplo convenientius doceret. Tum etiam ut non solum bona sua nobiscum communicaret, sed etiam mala nostra in se susciperet, quantum honesta ratione fieri posset. Perfecta enim charitas et amicitia, tam bona quam mala facit esse communia. Unde ultimo fit hoc medium incarnationis fuisse omnium optimum, et convenientius quocumque possibili, etiam de potentia absoluta; quod plane sentiunt omnes citati Patres et Theologi, et sequitur manifeste ex dictis, quia nullum medium potest esse melius, quam illud quod perfectam justitiam cum perfecta misericordia conjungit; sed nullo alio modo id fieri poterat, ut ostensum est. Neque est inconveniens Deum posse uti medio quo nullum possit esse aptius vel melius; quia, licet in rebus omnino finitis et creatis, quacumque facta possit facere meliorem, tamen in hoc mysterio communicando suam personam infinitam, communicavit bonum, quo nullum potest esse melius. Et propterea mirum non est si talis communicatio sit etiam optimum medium ad reparacionem nostram. De hac conclusione, et quæ circa illam dicta sunt, præter citatos Patres videri potest Leo Papa, sermone 5, 12 et 24, de Passione Domini; Irenæus, lib. 5, cap. 1; Augustinus, 12 de Trinit., cap. 10, libro de Vera religione, cap. 16, et sermon. 13 de Tempore; Anselm., lib. 2, Cur Deus homo, capit. 18; solum dicendum supererat cur fuerit conveniens, mysterium hoc fieri potius in persona Verbi quam in alia, sed de hoc dicemus infra, quest. 3.

7. *Objectio.* — *Solutio.* — *Instantia.* — *Satisfactio.* — Sed contra primo, nam videtur contra justitiam exigere satisfactionem ab innocentie, et tradere illum in mortem propter salutem nocentium. Respondetur primum non fuisse injustitiae, sed summæ misericordiae opus, quod Deus a Christo homine postulaverit ut hominum causam sumeret, et pro ipsis satisfacret, et quod ita sponte id officii susciperet; quod ita factum esse in hoc mysterio, constat ex ad Hebræ. 10, et Psal. 39: *Aures autem perfecisti mihi, etc.* Postquam vero Christus fidejussor factus est, debuit satisfacere ex justitia ad æqualitatem. Et ideo recte ad Christum accommodatur id

SECTIO III.

Utrum Christi opera fuerint sufficientis valoris, et efficaciarum ad condigne satisfaciendum pro peccatis hominum.

Ecclesiast. 29: *Gratiam fidejussoris ne obli- viscaris; dedit enim pro te animam suam.* Denique quidquid iniquitatis et injuria fuit in Judæis occidentibus Christum, non fuit ordinatum a Deo, sed permisum. Passio vero ipsa, quæ bona fuit et sancta, juste et sancte ordinari potuit in nostram redemptions. Dices: saltem videtur inordinatio quædam, infinitum illud bonum et vitam Christi, in creatum et finitum hominum bonum ordinare. Sed respondetur primum, hoc negotium non sistere in bono hominum, sed totum ad Dei gloriam referri, ad quam ipsa etiam vita et mors Christi ordinatur. Item ordinare id quod perfectius est, ut adjuvet, et perficiat inferiora, non est inordinatum, sed frequentissimum in Dei ordinatissima providentia; præsertim quia ipsa vita Christi corporalis, licet propter unionem ad Verbum esset infiniti valoris, tamen statim erat recuperanda, ut gloria hominum esset æterna.

8. *Alia objectio.* — Dices tandem esse repugnantiam in dictis: Deus enim semper ac necessario operatur in omnibus quod convenientissimum est, ut ait Clemens Alexandr., 6 Stromat.; August., 3 de Libero arbitr., in c. 5: *Quidquid tibi vera ratione melius occurrit, hoc scias fecisse Deum, tanquam bonorum omnium conditorem.* Idem lib. de Quant. animæ, cap. 33, et lib. 1 Contra advers. leg. et Prophet., cap. 14: *Usque adeo, inquit, desipendum est, ut videat homo melius aliquid fieri deluisse, et hoc Deum vidisse non putet, aut putet vidisse, et credat facere noluisse, aut non potuisse?* Respondetur, Deum neque semper, neque necessario operari, quidquid rebus creatis convenientius aut melius est, alias nihil posset facere quam quod fecisset. Quod est erroneum, ut contra Wicleph ostendit Waldens., lib. 1 Doctrinalis fidei antiquæ, capitul. 21, ubi multa congerit ex Patribus. Et eamdem rem tractat Hugo Vict., lib. 1 de de Sacram., cap. 11. Operatur ergo Deus omnia convenientissime, id est, sine ulla inordinatione, vel malitia, vel imprudentia. Quod maxime Augustinus intendit locis eitatis; agit enim contra Manichæos qui Deum quemdam faciebant malorum auctorem. Facit etiam omnia convenientissime, juxta finem a se intentum, et secundum rationem divinæ sue sapientiæ, non secundum rationem et finem, qui a nobis agnoscit vel intendi potest.

3. *Varii errores contra satisfactionem Christi.* — In hac ergo quæstione variis modis erratum est. Infideles enim seu heretici negarunt opera Christi habuisse valorem ad nos redimendum, tam ex se, quam ex divina acceptatione vel ordinatione. In quo errore primum numerari possunt Judæi, qui non credunt Messiam esse Redemptorem animalium, sed corporum; neque auctorem spiritualium bonorum, sed temporalium. Quos facile est ex sacra Scriptura convincere. Daniel. enim 9 dicitur Messias venturus, ut finem accipiat peccatum, et deleatur iniquitas, et adducatur justitia sempiterna; et Isai., cap. 9, vocat eum Patrem futuri sæculi, Principem pacis, et regni æterni; et c. 22: *Ecce Salvator tuus veniet, etc.*; et infra: *Vocabunt eos populus sanctus, redempti a Domino.* Denique constat ex Scriptura Messiam non so-

lum propter Judæos, sed etiam propter gentiles salvandos venisse, Isai. 60, Aggæi 2, et sæpe alias; ergo futurus erat Salvator animarum potius quam corporum. Ex supra etiam tractatis multa contra hunc errorem sumi possunt, et ex Galat., lib. 6, cap. 4 et sequentibus.

4. Secundo, numerari possunt Pelagiani, qui negantes peccatum originale et gratiæ necessitatem, consequenter negarunt Christum nos redemisse, vel satisfecisse pro nobis, sed solum venisse ut doctrina et exemplo homines diceret. Ex quo alium errorem intulerunt, scilicet, non venisse pro illis hominibus qui ipsum præcesserunt, ut Augustinus refert, lib. 2 de Gratia Christi et peccat. origin., cap. 26. Sed fundamentum hujus erroris in materia de originali peccato ex professo impugnandum est, et videri potest Augustinus, libris contra Pelagianos, præsertim duabus illis de gratia Christi; et breviter sunt contra illum aperta Scripturarum testimonia. Ad Rom. 5: *Sicut per unum hominem, etc.*; et Actor. 4: *Non est aliud nomen datum hominibus.* Et de præcedentibus hominibus dicitur expresse ad Rom. 3: *Quem proposuit Deus propitiationem propter remissionem præcedentium delictorum.* Et ad Hebr. 9: *In redemptionem earum prævaricationum, quæ erant sub priori Testamento.* Et eodem sensu dicitur ad Rom. 3: *Omnes peccaverunt, et egent gloria Dei, iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Jesu.* Et ibidem: *Quia ex operibus legis non justificabitur omnis caro coram illo; iustitia autem Dei per fidem Jesus Christi in omnes et super omnes.* Et eodem modo dicitur ad Galat. 3: *Si ex lege iustitia, ergo gratis Christus mortuus est, ut recte ibi Hieronymus annotavit; et 1 ad Corinth. 10: Bibeant autem de spirituali consequentes eos petra, petra autem erat Christus.*

5. Tertio, numerari hic potest error Abayardi, qui parum est a præcedenti diversus; quamvis enim iste non negaverit originale peccatum, negavit tamen Christum nos liberasse a dæmonis jugo et servitute; et consequenter etiam Christum nobis profuisse per modum redemptionis, vel satisfactionis, ut refert et impugnat late Bernardus, epist. 100, qui error fuit antiquior ejusdem Basi, ut ex Philastro refert Castro, verbo *Christus, hæres.* 8; et Prateol., in verbo *Basus.* Hic vero error eisdem Scripturæ testimoniis facile refellitur; et plura congerit Bernardus supra,

et Augustinus, libris contra Julian., præsertim in 1 et 6, a principio, et lib. de Perfectione justitiae, in medio, et circa finem, et lib. 1 de Peccatorum meritis et remis., fere per totum, præsertim c. 47. Damnatur etiam ab Innocentio III, in rescripto ad Bernardum; habetur inter epistolas Bernardi, epist. 194.

6. Alia via aliqui Catholici non recte senserunt de valore operum Christi ad satisfaciendum pro nobis. Quamvis enim fateantur, quod fides docet, Christum vere satisfecisse pro peccatis hominum, negant tamen opera Christi de se habuisse valorem et dignitatem ad hujusmodi satisfactionem, sed solum ex acceptance divina, quia, scilicet, voluit Deus illa sibi offerri, et promisit illis fore contentum, et propter illa remissurum peccata hominibus; ita opinatur Scot., in 3, d. 19 et 20, et in 4, d. 15, q. 1; et Gabr., eadem d. 19, q. 2, a. 1, not. 3, a. 2, c. 2; Almain., q. 1; et Dur. similiter, in 3, d. 20, q. 2, et in 4, d. 15, q. 1, art. 6 et 7; et Medin., codic. de Poeniten., tract. 3 de Satisf., q. 1. Fundamenta infra videbimus. Unde inferunt hi autores, quod attinet ad justitiae æqualitatem, tantum valorem potuisse esse operibus puri hominis ad satisfaciendum pro peccatis humani generis, quantum fuit in operibus Christi; quia potuit Deus illa opera ad eumdem effectum ordinare et illa acceptare. Habent ergo eumdem valorem, quia tam opera Christi quam puri hominis, tantum valent quantum est bonum illud ad quod Deus illa ordinat et acceptat; et ex se in neutro habent dignitatem seu æqualitatem ad meritum vel satisfactionem, ut iidem auctores tradunt in 2, dist. 27; Durand., q. 2; Gabr., q. unica, a. 3, et in 1, d. 17, q. 3, articulo tertio, dub. 2; et ibi Scot., q. 2, § *Hic potest dici.* Addunt tamen congruum fuisse, Deum hominem, et non purum hominem, pro nobis satisfacere. Primo, quia, licet dignitas personæ non augeat valorem operis, confert tamen quamdam dignitatem, et quasi decentiam moralem, ut imago a viro sancto depicta, licet in se non sit melior quam depicta ab alio, tamen propter respectum ad personam, habet quamdam moralem estimationem. Deinde, quia decuit ut solum Deum agnosceremus et veneraremur, ut Redemptorem et Dominum; quia, ut ait Anselm., lib. 1 *Cur Deus homo, c. 5:* *Quæcumque alia persona hominem a morte æterna redimeret, ejus servus idem homo recte judicaretur. Quod si esset, nullatenus esset restauratus in illam dignitatem quam habiturus erat*

si non peccasset, cum non nisi Dei servus es- set. Denique, quia oportuit ut universalis Redemptor peccatorum omnino esset impeccabilis, quod esse non posset nisi esset Deus; unde Fulgentius, lib. secundo ad Trasimundum regem, c. 2: *Inquirendus fuit unus, cuius esset reformanda munere, scilicet, humana natura, informanda lumine, confirmanda virtute, et æqualitas æterna justificaret impiam, instrueret insciam veritas, virtus firmaret invalidam.* Quo autem modo, dicit inferius, beneficentiae largitor universalis assisteret, quem alienæ opis indigum natura monstraret?

7. Ut veram sententiam doceamus, ab his quæ de fide certa sunt, initium sumendum est, et dicendum primo, Christum Dominum, quod in ipso est, sufficienter per sua opera satisfecisse, tam pro originali lapsu humani generis, quam pro universis peccatis hominum, quæ quovis tempore commissa sunt aut committentur. Hoc unum est ex fundamentis nostræ fidei definitum in Concilio Tridentino, sess. 6, ubi, c. 1, docet captivitatem generis humani, in secundo vero redemptionem per Christum; et can. 21, definit Christum datum nobis esse in redemptorem et leglatorem. Testimonia scripturarum sunt clarissima et frequentissima. Imprimis sunt illa in quibus Christo tribuitur munus redemptoris, ad Tit. 2: *Dedit semetipsum pro nobis, ut nos redime-ret ab omni iniquitate;* Apoc. 5: *Redemisti nos Deo in sanguine tuo;* ad Hebr. 9: *Chris-tus assistens Pontifex futurorum bonorum per proprium sanguinem introivit semel in sancta æterna redemptione inventa.* Nomen enim redemp-tionis per quamdam metaphoram satisfactionem significat. Homo enim per pecca-tum quasi venditus est, et sub dæmonis po-testate et captivitate constitutus, Isai. 50: *Quis creditor meus, aut cui vendidi vos, ecce in iniquitatibus vestris venditi estis.* Christus autem suam pro illo satisfactionem offerens, in Dei amicitiam et veram libertatem vindicavit, et ideo redemisse dicitur, 1 Pet. 4: *Non corruptibilis auro et argento redempti estis, sed pretioso sanguine, quasi agni imma-culati Christi et incontaminati.* Interdum vero dicitur emisse, 1 ad Corint. 6: *Empti enim estis pretio magno;* et cap. 7: *Precio empti es-tis; nolite fieri serui hominum.* Ut enim notat Hieronymus super c. 3 ad Galat., redimere dicitur, qui rem, quam prius possidebat, et casu aliquo illam amiserat, pretio dato iterum acquirit. Emere autem dicitur, qui rei domi-nium primum per pretium comparat; quia ergo ante peccatum eramus sub Dei potestate et amicitia, per peccatum vero facti sumus inimici, et traditi potestati dæmonis, ideo Christus satisfaciendo pro nobis dicitur nos redemisse sibi ut Deo, juxta illud Isai. 52: *Gratis venundati estis, et sine argento redi-memi.* Emissæ autem dicitur sibi ut homini, quia per eamdem satisfactionem pro nobis oblatam speciale quoddam jus, et dominium in nos adquisivit; et ideo Psal. 2 dicitur: *Postula a me, et dabo tibi gentes hæreditatem tuam.*

8. Secundo, hoc probant illa testimonia, in quibus Christus dicitur nos dilexisse, et lavisse a peccatis nostris, Apoc. 1, vel semetipsum pro nobis tradidisse, ut ad Ephes. 5, ad Galat. 3, et 1 Joan. 2: *Ipse est propitatio pro peccatis nostris, non pro nostris tantum, sed etiam prototius mundi;* et c. 3: *In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli.* Item illa in quibus dicimur vivificati in Christo, ad Ephes. 2: *Cum esse mus mortui peccatis, con-vivificavit nos Christo, cuius gratia estis salva-ti;* et infra: *Nunc autem in Christo Jesu, vos, qui aliquando eratis longe, facti estis prope in sanguine Christi; ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum, et medium parietem maceriaræ solvens inimicities in carne sua, etc.* Et ad Roman. 5: *Sicut per unius delictum, etc., ita per unius iustitiam, etc.* Et ibidem consti-tuitur differentia inter Christum et Adamum, quia iudicium quidem ex uno in condemnationem; ab Adamo enim unum tantum pecca-tum originale contrahimus; gratia autem ex multis delictis in justificationem, quia per Christum multa, atque adeo omnia peccata remittuntur. Tertio, hoc confirming illa testi-monia, quibus per Christum dicimur liberari a potestate dæmonis, Isai. 49: *Numquid tolletur a forti præda, aut quod captum fuerit a robusto, salvum esse poterit? quia hæc dicit Dominus, equidem et captivitas a forti tolletur, et quod ablatum fuerit a robusto, salvabitur:* et infra concludit: *Etsi sciet omnis caro quia ego Dominus salvans te, et Redemptor tuus fortis Jacob;* et ad Colos. 1: *Qui eripuit nos de po-testate tenebrarum, etc.; et c. 2: Expolians principatus et potestates, etc.* Testimonia vero sanctorum Patrum et rationes afferemus inferius in postrema conclusione.

9. *Lutheri et aliorum hæresis.* — Dico se-cundo: Christus Dominus non solum pro peccatis hominum quoad culpam, sed etiam pro poenis his peccatis debitis sufficienter satisfecit. Hæc conclusio est de fide, sicut

præcedens, et probari potest primo, ex illo Psalm. 68 : *Quæ non rapui, tunc exolvebam;* et Isai. 53 : *Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit.* Ad quod alludens Petrus, epist. 1, c. 2, inquit: *Qui peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum.* Pœnas autem peccatorum peccata vocavit. Hoc etiam confirmant supra citata testimonia, quibus asseritur Christum nos liberasse a potestate dæmonis. Peccator enim dicitur esse sub dæmonis potestate, non quia dæmon ipsius dominium habeat, sed quia potestatem accipit illum puniendi, et in infernum deducendi. Christus ergo suam satisfactionem offerens Patri, qui jus habebat suas injurias vindicandi, pro pœnis nostris peccatis debitibus satisfecit, et hoc modo eripuit nos de potestate dæmonis, ut bene Nazian. explicat, oratione 42, circa finem; et Augustinus, 13 de Trinit., a cap. 12; et Anselm., 1 Cur Deus homo, c. 6; et Bernard., epist. 120. Quamquam alia etiam ratione dicatur Christus liberasse homines a potestate dæmonis, quia illum privavit veluti imperio quodam, quo per idolatriam in hoc mundo potiebatur, propter quod princeps mundi dicitur, Joan. 14, et quia illum ligavit, ne tam acriter in homines sœviret, ut sumitur ex Matth. 12. Congerit circa hoc nonnulla Vega, lib. 2 in Trident., c. 3, 4 et 5. Præterea conclusionem hanc confirmat, quod Theologi docent Christum sua morte aperuisse hominibus januam regni cœlestis, ut tradit D. Thomas, infra, q. 49, art. 5, et dicemus latius q. 19; nam regnum cœlorum clausum esse hominibus propter peccatum, magna erat pena. Hanc ergo abstulit Christus meritis et satisfactione sua, ut propterea dicatur aperuisse nobis januam regni. Præterea ex hoc principio dicitur Christus mortem superasse, juxta illud Oseea 13 : *Ero mors tua, o mors;* et 2 ad Timoth. 1 : *Qui destruxit quidem mortem;* et 1 ad Corinth. 13 : *Absorpta est mors in victoria.* Mors enim pœna fuit per peccatum introducta, ad Rom. 5. Christus ergo, satisfaciendo pro pœnis omnibus peccatis debitibus, mortem etiam abstulit, non ita ut illam non subiremus; hoc enim licet potuerit ab eo fieri, non tamen oportuit; sed ita ut in ea non permaneremus, sed post illam ad vitam perpetuam resurgeremus; sicut etiam satisfecit pro pœnis omnibus, seu penalitatibus quas propter originale peccatum contrahimus; noluit tamen statim auferri, neque ad hoc obtulit satisfactionem suam, sed pro tempore opportuno et conve-

nienti, ut recte Augustinus, 23 de Civit., c. 4. Doctrinam hanc, quæ in his duabus conclusionibus continetur, Lutherus, et alii hæretici hujus temporis ita extollunt et magnificant, ut propter eam doceant, nullam hominibus necessariam esse poenitentiam, nullam satisfactionem pro peccatis; quippe cum jam nulla peccata illis imputentur, cum Christus pro omnibus satisfecerit; sed hoc non est extollere satisfactionem Christi, sed magnam illi injuriam inferre, et occasionem præbere hominibus multiplicandi peccata, quo nihil magis contra intentionem Christi pro nobis satisfacentis cogitari potest.

10. *Cooperatio nostra est necessaria.* — Dicendum est ergo, quanquam Christi opera ordinata fuerint a Deo, et ab ipso Christo ad satisfaciendum pro nobis, non tamen ita ut in nobis haberent effectum, nobis non agentibus, vel cooperantibus, quod ipsi etiam hæretici vel inviti fateri debent; alioquin neque baptismus nec fides essent necessaria ut nobis satisfactio Christi applicaretur, quod ipsi non concedunt; immerito autem fidem requirunt, et non charitatem vel poenitentiam, cum Scriptura omnia hæc ut necessaria proponat. Fuit autem hoc valde expediens primo ad bonum nostrum, quia, ut dictum est, datur licentia hominibus ad vitia et peccata multiplicanda, vel certe privandi essent libertate. Deinde nec vere justificarentur, si per solam imputationem extrinsecæ justitiae, aut non imputationem peccati manentis in ipso homine, justi existimarentur. Secundo, quia ad gloriam ipsius Christi spectat, ut homines non fiant participes meritorum ejus, nisi profitendo illius fidem et obedientiam, et retrattando priora delicta, juxta illud ad Hebr. 5 : *Factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ.* Tertio, quia hoc ipsum magis extollit merita et satisfactionem Christi, et ostendit ejus efficaciam, quia non solum satisfecit pro nobis, sed etiam nos facit cooperatores suos, vel ad nostram salutem, cum ad illam disponimur, et pro peccatis nostris satisfacimus per ejus gratiam, vel ad alienam, cum aliis applicamus sacramenta vel satisfactiones, ut D. Thomas infra breviter tetigit, q. 49, art. 1, ad 3, et in materia de gratia, et de fide, et de poenitentia tractandum est.

11. *Tertia conclusio.* — Dico tertio: Christi satisfactio non solum æqualis fuit, sed etiam superabundans, neque tantum ex divina acceptance, sed ex proprio valore ipsorum operum Christi, quem habebant ex dignitate per-

sonæ operantis. Hæc est communis sententia Theologorum, quam docet D. Thomas, hoc art. ad 2, et infra, q. 49, art. 8, et in 3, d. 20, q. 1, art. 4, et ibi communiter antiqui Doctores, Bonavent., q. 3; Ricar., q. 4; Palud., q. 2, art. 2; Capreol., concl. 2; Alens., 3 p., q. 1, membr. 7, q. 17, membr. 3, art. 2, membr. 5, art. 2; Marsil., in 3, q. 12; Altisiod., lib. 3 Summ., tract. 2, c. 8; Guliel. Paris., lib. Cur Deus homo, c. 8; Abulens., Paradoxa 1, c. 41, et in Prolog. sñper Math., q. 27, et super c. 3 Matth., q. 19. Et eam latissime docet et persequitur Ansel., toto lib. 1 et 2, Cur Deus homo; Richardus de Sanct. Vict., lib. de Incarnat., c. 8, et illam existimo ita certam, ut contraria nec probabilis, nec pia, nec fidei satis consentanea videatur; et probatur ex Scriptura et Patribus: primo, ex illo ad Rom. 5 : *Sicut per unum hominem,* etc. Sicut ergo Adæ peccatum de se sufficiens fuit ad hominum damnationem, multo magis Christi opera de se habuerunt valorem ad condignam eorumdem redemptionem. Addit enim Paulus: *Sed non sicut delictum, ita et donum,* volens hoc multis titulis illud superare; et ideo concludit: *Si unius delicto multi mortui sunt, multo magis abundantiam gratiæ, et justitiae accipientes,* etc.; et infra: *Ubi abundavit delictum, superabundavit et gratia.* Ex quo testimonio colligunt Agapet. Pap., epist. ad Anti., et Leo Pap., epist. 81, 95, et serm. 12 de Passione, validius fuisse donum Christi ad libertatem nobis recuperandam, quam Adæ peccatum ad servitutem, unde et sanguinem Christi vocant divitem ad pretium; quæ vera esse non possunt, nisi delicta nostra satisfactionis Christi valor excedat. Ethæc est communis hujus loci intelligentia. Sed præcipue Chrysostomus, hom. 10 in epist. ad Rom., ostendere dicit Paulum eo loco, quod non solum tantum nobis Christus profuerit quantum nocuerat Adam, sed multo plus, et longe magis, quod elegantissime persequitur; atque inter alia hoc exemplo utitur: *Si quis propter delictum decem nummorum in carcerem conjiciatur, veniat autem alius qui non solum solvat illos nummos, sed etiam innumera auri talenta largiatur, viactumque in regalem aulam inducat, ita, inquit, et nobiscum factum est,* etc. Et cum prædictis Pauli verbis egregie consonant illa Isaiæ, c. 40: *Completa est malitia ejus, dimissa est iniurias ejus, suscepit de manu Domini duplicita pro omnibus peccatis suis.* Ibi enim sermonem esse de Christo certa res est; illa autem verba in hunc sensum inter-

pretatur Ambrosius, in Psal. 37, et in Psal. 119, serm. 19; et Justin., dialog. contr. Tryph. Similis et egregius locus est apud eumdem Isaiam, c. 63: *Ego qui loquor justitiam, et propugnator sum ad salvandum;* et infra: *Salvavit mihi brachium meum,* etc., ubi lege expositores, presertim recentiores. Secundo arguitur ex illo ad Rom. 9, ubi Paulus vel Christum, vel ejus fidem vocat verbum consummans et abbrevians in æquitate; quod exponens Chrysostomus, hom. 16, circa finem, ait esse sensum tale esse verbum in Christi redēptione abbreviatum, ut non solum salutem, sed etiam justitiam attulerit. Unde Isai. 10, cuius testimonio Paulus utitur: *Consummatio abbreviata inundabit justitiam;* ubi Hieronymus ait, sensum esse, plenam salvationem futuram sub Christo, nec licere aliter exponere, cum Paulus ita expuserit. Ita etiam exponunt Anacletus, epist. 2; Cyprian., lib. 1 contra Judæos; Ambros., ad Rom. 9.

12. Tertio arguitur ex tota epistola ad Hebreos, ubi Paulus ex professo contendit probare unicum Christi sacrificium sufficientissimum fuisse, ad nostram perficiendam redēptionem; et patet ex c. 7, 8, 9 et 10, ubi una Christi solutione et sanctificatione dicit esse consummatam nostram redēptionem; quæ verba ponderans Cyprianus, sermone de ratione Circumcisionis: *Tante dignitatis,* inquit, *Redemptoris nostri illa una fuit oblatio, ut una ad tollendum mundi peccata sufficeret, qui tanta auctoritate in sancta introivit in sanguine proprio.* Ad quod etiam facit quod Paulus iis locis ait, *impossibile fuisse sanguine taurorum,* etc., satisfieri pro peccatis; si autem esset sermo de remissione per acceptationem imperfectam, bene possent per illa sacrificia expiri peccata. Sanguini ergo et sacrificio Christi tribuit perfectam satisfactionem.

13. *Ratione probatur.* — Quarto arguitur ex illo principio præcedenti dubio ex traditione Patrum late confirmato, ad perfectum modum redēptionis nostræ, et æquitatem justitiae servandam, necessariam omnino fuisse hypostaticam unionem. Hoc enim principium eviderter supponit, Christum Deum hominem potuisse hoc modo, et servata hac æquitate, pro nobis satisfacere; nam si solum potuisse ex benigna Dei acceptatione, ad hunc justitiae modum incarnatione non fuisse necessaria, nec ad hoc satisficiunt congruentiae, quæ superius pro Scoti et Durandi opinione alla-